

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБОРОНИ УКРАЇНИ

КАФЕДРА
РОЗВІДКИ

1993-2010

СІМНАДЦЯТЬ РОКІВ
ВІРНОСТІ ТРАДИЦІЯМ

VINCIT SOLEVTIA VIVES
(Розум перемагає силу)

**ІСТОРІЯ
КАФЕДРИ РОЗВІДКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ
УКРАЇНИ**

Щорічно, починаючи з 1993 року, 8 листопада святкується річниця створення одного з основних навчальних підрозділів, що готує фахівців для воєнної розвідки України з вищою військовою освітою – кафедрі розвідки Національного університету оборони України.

Кафедра розвідки призначена для навчання слухачів усіх інститутів і центрів університету вирішенню проблемних питань створення, організації функціонування та застосування систем розвідки стратегічного, оперативного і тактичного рівнів, а також вивчення іноземних армій, а саме: поглядів іноземних фахівців на основи воєнного будівництва, тенденцій розвитку оперативного мистецтва ЗС провідних країн світу і

суміжних держав, особливостей їх бойового застосування, воєнних доктрин тощо.

Науково-педагогічні працівники кафедри відіграють провідну роль у розробці та беруть безпосередню участь у проведенні всіх без винятку командно-штабних навчань, воєнних ігор, оперативно-тактичних і оперативно-стратегічних задач на усіх факультетах академії.

Але безпосередню свою діяльність кафедра нерозривно пов'язує з підготовкою офіцерів з оперативно-стратегічною і оперативно-тактичною освітою для розвідувальних структур Збройних Сил України.

Кафедра розвідки ВА ППО СВ

Історія кафедри розпочинається з 1993 року, коли відбувалося формування основних структурних підрозділів новоствореної академії Збройних Сил України. Свої витoki вона бере від кафедри розвідки колишньої академії ППО

Перший начальник АЗСУ
генерал-лейтенант
Борискін В.Д.

Сухопутних військ імені маршала Радянського Союзу Василевського А.М, викладачі якої відгукнулися на заклик першого начальника Академії ЗС України генерал-лейтенанта Борискіна В.Д. і розпочали роботу зі створення нормативної бази для нової кафедри.

Історичний шлях становлення і розвитку кафедри розвідки умовно можна розділити на три характерних етапи:

перший етап (*жовтень 1993 року – серпень 1994 року*) – від створення кафедри до початку першого навчального року, розробка нормативної бази і навчально-методичних матеріалів для початку навчання слухачів;

другий етап (*вересень 1994 року – червень 2005 року*) – підготовка фахівців-розвідників,

---

розвиток кафедри, удосконалення навчального процесу;

третій етап (червень 2005 року – до сьогодні) – реформування кафедри, перехід на нову систему підготовки фахівців у Збройних Силах України.

Головним завданням **першого етапу** було створення необхідної нормативної бази для повноцінного функціонування кафедри, розробка навчально-методичних матеріалів для початку навчання слухачів та її комплектування постійним і змінним складом.

Ще восени 1993 року начальник кафедри розвідки Військової академії ППО СВ доктор військових наук, професор Ніколаєв О.С. та професор цієї ж кафедри, кандидат технічних наук,

Професор кафедри
кандидат технічних наук
професор
Бакуменко Ф.О.

професор Бакуменко Ф.О. розробили навчальні програми для слухачів-розвідників, а згодом завдяки самовідданій праці перших викладачів кафедри була створена навчально-матеріальна база і підготовлені необхідні для початку навчання слухачів методичні матеріали.

Першим начальником кафедри розвідки відповідно до наказу Міністра

оборони України від 8 листопада 1993 року № 02334 було призначено полковника Черниха Ю.М.

Перший начальник кафедри розвідки НАОУ генерал-майор Черних Ю.М.

початку існування академії ППО СВ,

Легенда воєнної розвідки, доцент кафедри генерал-майор Черних М.Ю.

Цей день – **8 листопада** – і визначено **Днем кафедри розвідки**. У грудні того самого року на посаду доцента кафедри був призначений генерал-майор у відставці Черних Митрофан Юхимович, який став живою легендою розвідки як для колективу кафедри, так і для всіх слухачів академії.

Основу кафедри наклали досвідчені викладачі зокрема професор Бакуменко Ф.О., полковник Білоус В.П., підполковник Мірошников О.П., а також офіцери, які прибули з військ та інших військових навчальних закладів: підполковники Алетдінов Р.І., Гусак О.О., Мадюжин О.П., Гіль В.Г. Саме вони розробили необхідні навчальні матеріали та розгорнули навчально-методичну і наукову

роботу на кафедрі.

Вони були першими

Білоус В.П. Мірошников О.П. Алєтдінов Р.І. Гусак О.О.

Мадюжин О.П. Гіль В.Г. Корчагін І.А.

Також у цей період до складу кафедри були прийняті майбутні науковці: докторантом підполковник Покотило С.О., а ад'юнктами майор Левченко О.В., підполковники Корчагін І.А. і Єзерський М.Р., які, крім дисертаційних досліджень, вели розробку навчальних матеріалів.

У такому складі, підготувавши необхідну нормативну і навчально-матеріальну базу та провівши перший набір слухачів, кафедра з

вересня 1994 року розпочала підготовку фахівців-розвідників з вищою військовою освітою для Збройних Сил України.

Перший начальник академії, перший начальник кафедри

Другий етап розвитку кафедри є характерним тим, що в цей період проводилася кропітка і самовіддана робота її науково-педагогічних працівників щодо підготовки високопрофесійних фахівців для воєнної розвідки та удосконалення навчального процесу.

Обговорення методики проведення нового заняття

Викладачі, поряд із проведенням занять, розробляли нові лекції, навчальні посібники, командно-штабні навчання, уточнювали та коригували навчальні програми і тематичні плани.

Кафедра розвідки 1999 року

Кафедра розвідки 2001 року

Кафедра розвідки 2003 року

У цей період активно розвивається і наукова діяльність кафедри. Досліджуються погляди іноземних військових фахівців на сутність і характер збройної боротьби, досвід застосування військ і сил в останніх війнах і збройних конфліктах, виявляються нові форми і способи ведення розвідки, розробляються і впроваджуються у навчальний процес перспективні погляди на ведення розвідки і збройної боротьби у майбутніх війнах. Активно ведуться дисертаційні дослідження за різними напрямками воєнної розвідки. До 2005 року кафедра підготувала двох докторів наук (полковники Покотило С.А. і Мосов С.П.) і 12 кандидатів наук (генерал-майор Черних Ю.М., полковник Лисенко С.В., підполковники Левченко О.В., Ярухін Ю.М., Рубан О.М., Заїка В.Ф., Небога О.В., Качанов В.І., Похнатюк С.В., Бережний О.М., капітан Шалдаєв О.В. і громадянин Грузії віце-полковник Папавадзе З.Ю.).

Одні з перших науковців кафедри

Мосов С.П.

Лисенко С.В.

Ярухін Ю.М.

Рубан О.М.

Небога О.В. Папавадзе З.Ю. Качанов В.І. Похнатюк С.В.

Визначною подією у житті академії і кафедри став перший випуск слухачів у червні 1996 року. З того часу кафедрою розвідки підготовлено більш ніж 30 офіцерів-розвідників оперативно-стратегічного рівня освіти та понад 370 офіцерів-розвідників оперативно-тактичного рівня.

**1996 рік, перший випуск слухачів-розвідників
оперативно-стратегічного рівня для Збройних Сил
України**

Гаращук П.Г. Онисько В.В. Камінський В.В. Сердюк С.К.

1996 рік, перший випуск слухачів-розвідників оперативно-тактичного рівня для Збройних Сил України.
Тактичний керівник – полковник Алетдінов Р.І.

Колектив кафедри по праву пишається своїми випускниками, які самовіддано служать у системі воєнної розвідки, очолюють основні структурні підрозділи ГУР МО України, є начальниками розвідки видів Збройних Сил, армійських корпусів, бригад, керують установами, командують частинами, займають відповідальні посади в органах державної влади після звільнення з військової служби. Серед них экс-голова СБУ генерал-полковник Смешко І.П., генерал-майори Гаращук П.Г., Онисько В.В., Камінський В.В., Метелап О.В., Ільяшов О.А., Левченко О.В., Бакуменко О.Ф., Федотов І.М., полковники Присяжний В.І., Серветник Ю.С., Сахоненко І.П., Чуб С.В., Сімаков В.А., Лук'янець А.Г., Грищенко

О.Б., Тищенко М.І., Кащук О.С., Кухарський І.А., Лукашевич В.А., Ярухін Ю.М., Москаленко Г.Б., Ковтун О.М., Столярович Ю.А., капітани 1-го рангу Поздняков О.В., Жужа О.Д. та багато інших.

Суттєвий внесок кафедра зробила і у справу навчання фахівців іноземних держав. За роки її існування було підготовлено п'ятнадцять офіцерів-розвідників Грузії, які нині обіймають керівні посади у війсьній розвідці Збройних Сил Грузії. Серед них – золотий медаліст полковник Капанадзе В.М. і колишній ад'юнкт кафедри кандидат військових наук віце-полковник Папавадзе З.Ю.

У 1996 – 1999 роках кафедра посилилася новими викладачами, які мали великий практичний досвід роботи у структурах військової розвідки. Це генерал-майори у відставці Петрохалко О.О. і Кокорін В.О., полковники запасу Кузьмін М.М., Авраменко В.М., Лісниця Г.М., Волошин В.І., Смолянський В.С., полковник Корчагін І.А. і кандидат військових наук підполковник Ярухін Ю.М.

Викладачі-ветерани кафедри

Петрохалко О.О. Кокорін В.О. Кузьмін М.М. Авраменко В.М.

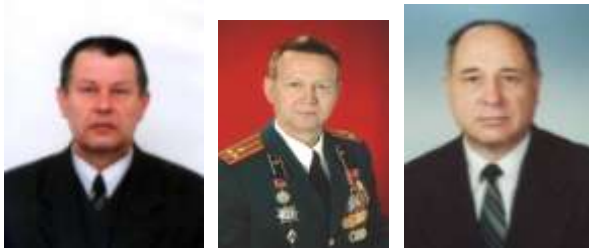

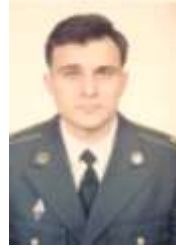
Лісниця Г.М. Волошин В.І. Смолянський В.С.

У 2000 році у зв'язку з необхідністю підготовки для Збройних Сил України фахівців радіотехнічної розвідки у складі кафедри була створена предметно-методична група РЕР, основу якої склали викладачі кафедри радіоелектронної розвідки Об'єднаного інституту воєнної розвідки при НАОУ: доктор технічних наук, професор Селетков В. А., доцент Галицький В.С., кандидати технічних наук, доценти Анкудович Г.Г. і Бриков В.А. Згодом групу поповнили випускник академії підполковник Сизоненко О.К., а також кандидати технічних наук, доценти Федотов Б.М., підполковник Бережний О.М. та полковник запасу Заболотний А.Ф.

**Викладачі предметно-методичної групи
радіоелектронної розвідки**

Селетков В.Л. Галицький В.С. Бриков В.А.

Сизоненко О.К. Федотов Б.М. Бережний О.М. Заболотний Л.Ф.

Ребрін Ю.К.

Для викладання дисципліни „Повітряна розвідка” на кафедрі був запрошений фахівець у цій галузі доктор технічних наук, професор Ребрін Ю.К.

10-річчя кафедри. Листопад 2003 року

Виходимо на державний рівень

У цей період кафедра також поповнилася підполковниками Бзовієм М.І., Володосем О.Ф., Маркіним В.В., Литвиненко Е.С. та полковником

Раєвським В.М. З приходом останнього розпочалася і стрімко розвивалася робота із впровадження передових комп'ютерних технологій у навчальний процес та життєдіяльність кафедри. Його розробки кафедра активно застосовує в навчальному процесі і зараз.

Раєвський В.М.   Литвиненко Е.С.   Володось О.Ф.

Згодом до них приєдналися молоді вчені підполковники Рубан О.М., Заїка В.Ф., Небога О.В., Трембовецький М.П. та випускник ад'юнктури Об'єднаного інституту при Національній академії оборони України підполковник Мішков О.М.

Нове покоління викладачів – гідна заміна ветеранам

Бзовій М.І.

Маркін В.В.

Рубан О.М.

Заїка В.Ф.¹⁸

Небога О.В.

Трембовецький М.П.

Мішков О.М.

Полковник
Денисенко І.В. –
начальник
кафедри розвідки
(1997-98 рр.)

У січні 1997 року на посаду начальника кафедри був призначений полковник Денисенко І.В., а з листопада 1998 року цю посаду знову зайняв генерал-майор Черних Ю.М. З травня 2003 року по серпень 2008 року кафедру очолював кандидат військових наук, професор генерал-майор Левченко О.В., а з вересня 2008 року на чолі її знаходиться кандидат військових наук, доцент

полковник Заїка В.Ф.

Генерал-майор Левченко О.В.—
начальник кафедри розвідки
(2003-08 рр.)

Полковник Заїка В.Ф. –
начальник кафедри
розвідки (з вересня 2008 р.)

Заступниками начальника кафедри у різні роки були полковники Білоус В.П., Корчагін І.А., Левченко О.В., Заїка В.Ф., Рубан О.М., Мішков О.М.

Надійна опора будь-якого начальника – його заступники

Білоус В.П.

Корчагін І.А.

Рубан О.М. та Левченко О.В.

З початку нового століття, маючи значний науковий потенціал і великий досвід з підготовки

Начальник академії
генерал-полковник
Толубко В.Б.
(2001-2005 рр.)

слухачів, кафедра вийшла на новий значно якісніший рівень функціонування. Якість роботи і масштабність результатів значно зросли з призначенням на посаду начальника НАОУ генерал-полковника Толубка В.Б. та встановленням більш тісної взаємодії зі структурними підрозділами ГУР МО України з

питань навчальної і наукової роботи. Так, лише за чотири роки з 2002 по 2005 рік на кафедрі було підготовлено вчених, розроблено навчальних посібників,

зроблено винаходів, перероблено відповідно до сучасних вимог і тенденцій збройної боротьби навчально-методичних матеріалів більше, ніж за всі попередні роки існування кафедри. При цьому зазначений обсяг робіт виконувався вдвічі скороченою (у порівнянні з кінцем 90-х років) кількістю науково-педагогічних працівників.

Третій етап розвитку кафедри пов'язаний з кардинальними змінами підходів до підготовки кадрів у Збройних Силах України, переходом академії на однорічний термін навчання слухачів та запровадженням системи курсової підготовки офіцерів.

Начальник НАОУ
генерал армії
України Радецький
В.Г.

Відповідно до нової схеми підготовки офіцерів кафедра у 2005 році разом із Другим департаментом ГУР МО України розробила освітньо-кваліфікаційні характеристики і програми, створила фонд навчальних матеріалів з нових дисциплін і з 2006 року перейшла на підготовку слухачів з однорічним терміном навчання.

Одночасно, виконуючи вказівки начальника НАОУ генерала армії України Радецького В.Г., у взаємодії із ГУР МО України була створена система курсової підготовки офіцерів-розвідників, яка призначена для підготовки офіцерів на посади в органи управління розвідкою за різними напрямками (військової розвідки, радіоелектронної розвідки, розвідувально-інформаційної діяльності та оперативної розвідки). Курси мають виключно практичну спрямованість, адже на них готуються офіцери перед призначенням на нові посади.

Кафедра розвідки 2006 року

Однак досвід підготовки слухачів з однорічним терміном навчання, результати їхньої діяльності у військах та відгуки безпосередніх начальників показали суттєві недоліки такого навчання. Тому з вересня 2008 року після розробки відповідних нормативних документів та навчально-методичних матеріалів академія, і кафедра у тому числі, повернулися до дворічної системи підготовки фахівців оперативно-тактичного рівня.

Напружені

Завдяки глибоким знанням теорії і практики розвідки, військовому досвіду і фундаментальній підготовці викладацького складу кафедра має високий авторитет у керівництва ГУР МО України. Про це свідчать запрошення для подальшого проходження служби на відповідальних посадах в Головному управлінні начальників кафедри генерал-майорів Черниха Ю.М. і Левченка О.В., а також заступників начальника кафедри полковників Корчагіна І.В. і Рубана О.М.

Крім навчальної і наукової роботи, викладачі кафедри ведуть активну громадську роботу і патріотичне виховання молодого покоління розвідників. Життя кафедри насичене регулярними зустрічами з ветеранами і колишніми випускниками. Викладачі є членами Об'єднання ветеранів розвідки України, Фонду ветеранів воєнної розвідки, підтримують тісні стосунки з багатьма структурними підрозділами ГУР МО України, приймають активну участь у різних заходах цих та інших організацій, роблячи значний внесок у справу підтримки і вшановування ветеранів воєнної розвідки та виховання нових поколінь воєнних розвідників України.

У свою чергу кафедру підтримують її ветерани і випускники. Зокрема, колектив постійно відчуває допомогу колишніх викладачів офіцерів запасу Ярухіна Ю.М., Маркіна В.В., Мадюжина О.П., Раєвського В.М.

Кафедра – колективний член Фонду ветеранів воєнної розвідки

Уважно ставляться до духовних потреб кафедри очільники ветеранських організацій воєнної розвідки генерали Легомінов В.І і Левченко Ю.Т.

Члени Об'єднання ветеранів розвідки України

Значний внесок у забезпечення навчального процесу та життєдіяльності кафедри робить колектив навчальної лабораторії, в якому в різні роки працювали підполковники Макаров О.В., Щербина В.А., майори Ткаченко М.О., Брагін С.В., капітан Степовий А.А., працівники ЗС України Крайнова В.І., Якубець Т.О., Галака Т.І., Гаманенко С.М. та інші.

Начальник навчальної лабораторії кафедри Степовий А.А.

Наші чарівниці
Якубець Т.О.

Галака Т.І.

Суттєву допомогу у становленні і розвитку кафедри надало і продовжує надавати Головне управління розвідки МО України. Найбільш тісні стосунки були досягнуті коли його очолював Галака О.І. Особливо це є відчутним у навчальній та виховній роботі. Так, систематично залучались і залучаються до читання лекцій з концептуальних проблем воєнної розвідки керівники структурних підрозділів ГУР МО України, а саме: генерали Легомінов В.І., Савостьянов В.М., Радковець Ю.І.,

---

Гаращук П.Г., Камінський В.В., Метелап О.В., контр-адмірал Токарев І.Я. та інші. Офіцери ГУР МО України постійно беруть участь у наукових конференціях, семінарах та інших важливих кафедральних заходах.

З призначенням на посаду начальника ГУР МО України генерал-майора Гвоздя В.І. відношення між Головним управлінням і кафедрою набувають подальшого практичного розвитку. Кафедра постійно отримує від ГУР підтримку і всебічну допомогу в організації підготовки фахівців воєнної розвідки та вирішенні свої нагальних проблем.

Сьогодні кафедра розвідки – це потужний колектив висококваліфікованих фахівців воєнної розвідки, багато з яких мають великий досвід роботи в оперативно-стратегічній ланці управління, наукові і вчені звання та значні наукові досягнення. Серед них – колишній начальник штабу і командувач військ Київського військового округу кандидат військових наук, доцент генерал-лейтенант у відставці Борискін В.Д., начальник розвідки 40 А та КВО генерал-майор у відставці Кокорін В.О., перший начальник інформаційного відділу розвідувального управління Головного штабу ЗС України полковник у відставці Кузьмін М. М., заступник начальника управління РЕР ГУР МО України полковник у відставці Заболотний Л.Ф.,

---

заслужений працівник народної освіти України, кандидат наук, професор Бакуменко Ф.О. та багато інших.

Кафедра розвідки з 2008 року

З переходом на нову структуру у складі Національного університету оборони України штат кафедри було суттєво змінено, а шість посад науково-педагогічних працівників кафедри було включено до переліку посад військовослужбовців органів військового управління, об'єднань, з'єднань, військових навчальних закладів, військових частин,

---

військова служба яких пов'язана із систематичними стрибками з парашутом.

25-29 травня 2010 року, завдяки спільним зусиллям офіцерів кафедри розвідки та кафедри аеромобільних військ і спеціальних операцій, вперше за часів існування академії, а в подальшому і університету, на базі військової частини спеціального призначення (м. Кіровоград) науково-педагогічними працівниками та слухачами оперативного-тактичного рівня підготовки спеціалізації „Бойове застосування і управління діями військових частин аеромобільних військ” була виконана програма стрибків з парашутом.

Офіцери кафедри розвідки та слухачі-десантники під час виконання програми стрибків (травень 2010 року)

Самовіддана, наполеглива і плідна праця колективу кафедри розвідки неодноразово заохочувалась керівництвом академії і ГУР МО України. Кафедра по праву вважається однією з провідних у Національній академії оборони України. Та й як може бути інакше в колективі де над загальною справою пліч о пліч працюють батьки й сини, а традиції передаються з покоління в покоління і шануються від ад'юнктів до начальників кафедри включно.

Видання упорядкували і підготували до друку
Бакуменко Ф.О., Левченко О.В., Мішков О.М, Заїка В.Ф.